

Inhoud

1: Het beslissende moment	1
Inleiding	2
Time-Life	3
Déjà vu	4
De camera	6
Objectieven	6
Accessoires	8
2: Mi klohô	11
Inleiding	12
Low key	12
Standpunten innemen	17
Waarom je t'aime overbelicht wordt	22
3: Onder de Eiffeltoren	27
Inleiding	28
L'écoute	28
4: Op de Arc de Triomphe	49
Inleiding	50
Fotograferen in Parijs	50
5: L'heure bleue	75
Inleiding	76
Fotograferen door glas	76
Nautische schemering	80
6: Il pleure dans mon coeur	91
Inleiding	92
... comme il pleut dans la ville	92
Na regen ...	100

7: Rituelen	113
Inleiding	114
L'empire de la mort	114
Kodachrome	121
8: Schaduwwereld	125
Inleiding	126
Clair-obscur	126
9: Duivels op de Notre Dame	143
Inleiding	144
Wachten	145
10: Objet trouvés	155
Inleiding	156
Gevonden voorwerpen	157
Galerie van mislukkingen	158
Terug naar Henri Cartier-Bresson	164
Index	169

focus

Het beslissende moment

Essentiële vaardigheden:

- Het beslissende moment een stap voor zijn door van tevoren na te denken over foto's die u wilt maken
- Het tijdig kunnen herkennen van potentieel interessante foto's
- Het kiezen van de juiste objectieven en instellingen

Inleiding

Henri Cartier-Bresson was de vader van de fotojournalistiek – maar als Fransman was hij ook ook een beetje filosoof. Hij bedacht de uitdrukking *le moment décisif* en dat was op zich weer een beslissend moment in de fotografie. Cartier-Bresson beperkte zich voornamelijk tot de fotojournalistiek. In mijn optiek is het beslissende moment van groot belang voor de hele fotografie. Het moment maakt de magie van de fotografie. Dat geldt ook voor landschappen. Zonder tijds-element is een foto slechts een registratie. De taak van de fotograaf is het stilzetten van de tijd – in het ideale geval zelfs het weergeven van het eeuwigheidsgevoel.

Om het beslissende moment vast te leggen, of dat nu een zonsondergang is of iemand die over een plas water stapt, moet u op dat moment voorbereid zijn. Zonder voorbereiding bent u altijd te laat, de foto wordt onscherp, niet goed van belichting, van kleur en van inhoud, en in de meeste gevallen is er zelfs helemaal geen foto. In dit hoofdstuk leert u hoe u het beslissende moment een stap voor kunt zijn.

Variatie op een foto van Henri Cartier-Bresson (1/160s, f/9, 35mm ff).

Time-Life

De jaren van Cartier-Bresson (ruwweg tussen de jaren dertig en zeventig van de vorige eeuw) waren ook de tijd waarin de fotografie een hoofdrol speelde in de bladen. Bladen heetten zelfs zo: *Illustrierte, illustrés*; het draaide allemaal om de afbeeldingen. In Nederland hadden we de *Katholieke Illustratie* (later onder de titel *Nieuwe Revue*), in Duitsland vooral *der Stern*, in Frankrijk *Paris-Match*, maar de ongekroonde koning was toch het Amerikaanse blad *Life*, opgezet voor en door fotografen. In de jaren zeventig bracht Time-Life een serie boeken over fotografie uit en bij het schrijven van mijn boeken heb ik daar veel inspiratie uit geput.

De boeken zijn nu veertig jaar oud, maar veel onderwerpen en een belangrijk deel van de inhoud zijn nog actueel. Zo stelt het boek *Reisfotografie* aan de orde wat u op een reis zou moeten fotograferen. Op die vraag bestaat natuurlijk niet één antwoord. De auteur geeft twee aardige voorbeelden: een persoon die zich beperkte tot kaas en appels en een ander die alleen historische onderwerpen fotografeerde. Vaak leidt de beperking in onderwerp tot een andere manier van kijken naar de werkelijkheid, die op zijn beurt mooiere foto's oplevert. Het omgekeerde is ook waar: wanneer u te veel ziet en alles wilt fotograferen, is de kans groot dat u geen enkele bijzondere foto maakt.

De voorbereiding van het fotograferen begint met de vraag wat u wilt fotograferen. In mijn geval was het simpel; ik wilde alles fotograferen waarvan ik aannam dat u het zou willen fotograferen. Parijs kent vele monumenten en gebouwen, maar ook veel kleine details en beelden. Al die onderwerpen kunt u fotograferen en daar kunt u de hele dag mee bezig zijn, misschien zelfs tot ergernis van uw medereizigers.

*De voorbereiding bestaat ook uit het bekijken van inspirerende voorbeelden, hier een foto van Henri-Cartier Bresson in het boek *Reisfotografie*. In het laatste hoofdstuk vindt u een variatie op deze foto (1/250s, f/11, 50mm ff).*

Zoals aangegeven in het Time-Life-boek *Reisfotografie* zijn er mensen die zich op een vakantie of reis tot één onderwerp beperken. Ik zou dat niet kunnen, maar ik kan wel een hele serie bedenken. Zo raakte ik in Parijs gefascineerd door alle verschillende soorten schoorstenen – daar zou ik best een serie van kunnen maken. Maar zo zou ik mij ook kunnen beperken tot standbeelden, kerken, huizen uit een bepaalde periode, metro-in- en -uitgangen, fruitstalletjes, mensen, enfin, te veel om op te noemen. Parijs is een zeer fotogenieke stad en wat betreft fotomotieven is er sprake van een *embarras des choix*, een overdaad aan keuzemogelijkheden. Er is in Parijs met andere woorden heel veel te zien en dus te fotograferen, zoals bekende fotografen en schilders ons in de loop der eeuwen getoond hebben.

U zou zich uiteraard ook kunnen laten inspireren door sommige van die fotografen uit het verleden. Henri Cartier-Bresson heb ik al genoemd, maar ook de foto's van Ed van der Elsken uit Parijs (nog gemaakt met een 6x6-camera en in zwart-wit!), Robert Doisneau, Jean-Loup Sieff en anderen kunnen inspirerend zijn. À propos zwart-wit: u kunt zich ook beperken tot één techniek, dus zwart-wit, of juist zeer verzadigde of verwaterde kleuren, hele grote of juist kleine contrasten (*high key/low key*) enzovoort.

Déjà vu

Het maken van een onderwerpkeuze vooraf helpt vooral bij het herkennen van potentiële foto's. Dat is ook noodzakelijk, want wanneer u zich door wat u ziet op het idee laat brengen voor een foto-onderwerp, bent u meestal te laat. Hebt u het onderwerp al in uw hoofd, bijvoorbeeld omdat u daarvan voorbeelden gezien hebt, dan is het anders. U krijgt een *déjà vu* die u meteen op de knop doet drukken. U ziet dan geen foto-onderwerp, maar een foto en u bent – waarschijnlijk – op tijd. In het ideale geval gaat dat zo ver dat u al rondloopt met de camera in de aanslag en met het juiste objectief erop – of de juiste zoominstelling. (Een tweede camerabody kan daarbij handig zijn.)

In dit opzicht kan ook dit boek goede diensten verrichten: u ziet mogelijk voorbeelden die u kunnen inspireren. Sommige onderwerpen kent u wellicht beter dan ik en daarvan kunt u dan ook mooiere foto's maken. In ieder geval is ieder mens anders en komt iedereen op een ander moment met ander licht en in andere omstandigheden op een bepaalde plaats. Ieders beslissende moment is anders – gelukkig maar, want anders zouden we allemaal dezelfde foto's maken. Bij de keuze van onderwerpen kan het handig zijn uw reisplanning daarbij te betrekken. Sommige plaatsen zijn bijvoorbeeld geschikt voor overzichtsfoto's, maar daarbij zijn bepaalde tijdstippen en weersomstandigheden weer beter geschikt dan andere.

Nog belangrijker is het licht en het daarmee verbonden opnametijdstip. Ik kom er onder meer in hoofdstuk 7, *Rituelen*, nog op terug. Het licht is allesbepalend voor een foto. Vaak houdt dat in, dat u van tevoren moet bedenken wanneer een bepaald motief er het mooist uitziet. Tijdens mijn verblijf in Parijs was het weer nogal wisselvallig, zodat ik regelmatig moest terugkeren naar dezelfde plaatsen. Ook dat kunt u plannen – wanneer uw reisgezelschap er niets tegen heeft tenminste.

Tijdens mijn twaalf dagen in Parijs liep ik heel vaak door deze straat (Rue de Rivoli), maar het licht was maar één keer zodanig dat ik er een mooie foto maken kon (1/125s, f11, 70mm ff). Op dat moment maakte ik er meteen ook twee (zie ook hoofdstuk 7).

Wat u in ieder geval zou moeten doen, is ervoor zorgen dat u voorbereid bent, dat u uw camera goed kent. Sommigen van u zullen vlak voor hun bezoek aan Parijs een nieuwe camera gekocht hebben en in dat geval zou ik u zeker willen aanraden om wat praktische dingen uit te proberen.

De blinde fotograaf

Wanneer u snel wilt kunnen fotograferen, dan zou u minimaal drie functies moeten kunnen bedienen zonder de camera van uw oog te halen: ISO, belichtingscompensatie en AF (*single/continu*). Dat kunt u bereiken door een uurtje te oefenen hoe deze functies ‘blind’ te bedienen.

U moet de belangrijkste instellingen van uw camera min of meer op de tast kunnen vinden – wanneer u ter plekke moet uitvinden hoe u instellingen moet aanpassen, bent u vrijwel zeker te laat. Bovendien maakt dat gezoek naar instellingen en knoppen u onrustig en dat komt de kwaliteit van uw foto’s ook niet ten goede.

Vooraf oefenen

Fotografeer vlak voor uw vertrek wat onderwerpen die lijken op wat u in Parijs zult fotograferen, in een min of meer vergelijkbare stad. Op die manier leert u van tevoren welke instellingen u wanneer moet kiezen, en hoe u die snel kunt aanpassen. Dat geldt vooral voor de situaties in het donker.

De camera

De ideale reiscamera is licht en klein, heeft een superlichtsterke zoomlens met een enorm bereik en maakt foto's bij weinig licht van de allerhoogste kwaliteit. Anders gezegd: de ideale reiscamera bestaat niet. Theoretisch zou u kunnen volstaan met een smartphone of tablet, maar dan legt u zichzelf veel kwaliteitsbeperkingen op. Aan het andere eind van het spectrum vinden we een of twee fullframecamera's met een set objectieven. Het laatste was mijn keuze voor dit boek, maar goed, voor mij is het werk en u bent op vakantie. Bovendien ben ik fit en zie ik niet op tegen het meeslepen van een paar kilo's meer of minder. Iedereen moet daarin zijn eigen keuzen maken, maar bij die keuzen zou ik vooral het eindresultaat voor ogen houden. Welke kwaliteit foto's wilt u maken en welke perspectieven wilt u vastleggen? Voor Parijs hebt u geen supersnelle camera nodig en als u een statief meeneemt, kan een systeemcamera met een kleiner beeldformaat (Nikon 1 of m4/3) ook voldoen, theoretisch zelfs een compactcamera. Voor de allerhoogste kwaliteit zit er echter niets anders op dan het meenemen van grote en zware apparatuur.

Objectieven

Bij reisfotografie en zeker bij het bezoek aan een stad, is de vraag welke objectieven u meeneemt van groot belang. Ieder objectief dat u niet gebruikt, is een nodeloze last. Aan de andere kant vormt iedere keer dat u denkt 'had ik maar objectief xyz meegenomen' ook een belasting. Voor dit boek heb ik zowel een groothoekzoom, een standaardzoom (die ik nauwelijks gebruikt heb), een lichtsterke 35mm en 50mm (voor full frame) alsook een lichtsterke telezoom met een converter gebruikt. De meeste foto's zijn echter gemaakt met de telezoom zonder converter, dus 70-200/2,8 full frame, vergelijkbaar met 45-135mm APS-C, 35-100mm m4/3 en 30-87 mm Nikon 1 (één inch). U kunt dat steeds bij de opnamegegevens terugzien.

Opmerking > De brandpuntsafstanden zijn in dit boek in ieder geval aangegeven als *xx mm ff*. Dat is de brandpuntsafstand voor een camera met het beeldformaat 24x36 mm, ook wel *full frame* genoemd. Veel digitale reflexcamera's en systeemcamera's hebben een kleiner beeldformaat. Voor de mate waarin zo'n formaat kleiner is, gebruiken we de uitvergrotings- of tewel cropfactor. APS-C is 1,5 x kleiner en dat houdt in dat u de brandpuntsafstand met 0,66 moet vermenigvuldigen. Bij m4/3 (voornamelijk Olympus en Panasonic) is de cropfactor 2 en de gebruikte objectieven zijn twee keer korter. Bij Nikon 1 ten slotte is dat 2,7 x respectievelijk 1/2,7 x, ruwweg een derde. De brandpuntsafstanden staan meestal ook voor andere formaten

aangegeven, maar u moet wel weten wat het opnameformaat van uw camera is. Het staat in ieder geval in de gebruiksaanwijzing en u vindt het ook op www.dpreview.com bij het camera-overzicht. Voor compactcamera's is er nauwelijks een cropfactor aan te geven, want die camera's hebben verschillende opnameformaten. Een iPad en een iPhone hebben een brandpuntsafstand van 35 mm kleinbeeldequivalent en bij veel andere smartphones is dat 28 mm. In dit boek staan bij de opnamegegevens de brandpuntsafstand dus vermeld in kleinbeeld-equivalent, met voor alle duidelijkheid als toevoeging ff (full frame).

Als ik maar één objectief in Parijs zou mogen gebruiken, dan een telezoom. De keuze van objectieven is echter tot een persoonlijke zaak. Zelf ben ik niet zo'n voorstander van standaardzooms, vooral omdat ze veel mensen weerhouden van het gebruik van andere brandpuntsafstanden. Aan de groothoekkant zijn ze bovendien meestal te lang en aan de telekant te kort. Vaak worden ze dan ook nog eens uitsluitend in de twee uiterste brandpuntsafstanden gebruikt, terwijl 35mm en 50mm meestal interessantere beelden opleveren.

Als u wilt weten welke brandpuntsafstanden ik het meest gebruik heb:

14mm	14 x
20mm	7 x
24mm	16 x
35mm	36 x
50mm	6 x
70mm	12 x
78 t/m 98mm	7 x
105mm	10 x
105 t/m 195mm	70 x
200mm	39 x
300mm	11 x
600mm	5 x

Bij standaardzooms worden vaak de twee uiterste brandpuntsafstanden gebruikt. Dat is jammer, want de brandpuntsafstanden daartussenin zijn belangrijk. Op de foto ziet u een APS-C-objectief, dus 24 en 35mm zijn respectievelijk 35 en 50mm kleinbeeldequivalent (ff).

Het telezoomgebied, 35, 24 en 14mm zijn verreweg het vaakst gebruikt. Uiteraard zijn dat mijn persoonlijke keuzen, iedereen heeft zijn eigen voorkeuren en manier van fotograferen.

Henri Cartier-Bresson deed het meeste van zijn werk met twee objectieven: 35 en 50mm en privé beperkte hij zich zelfs tot 50mm. Het grote voordeel van een 50mm boven een standaardzoom is de lichtsterkte. Een ander groot voordeel ervan is het natuurlijke perspectief. Zelf heb ik meer een voorkeur voor 35mm als 'standaardlens'. In het algemeen zien bijzienden de wereld wat groothoekiger en voor deze mensen lijkt 35mm een standaardobjectief, voor verzienden is dat 50mm en voor de gemiddelde mens 43mm. Uiteraard zou u ook een standaardzoom op die brandpuntsafstand kunnen instellen, maar slechts weinigen brengen die discipline op, nog afgezien van het feit dat zo'n zoomobjectief snel ongewild verschuift naar een andere brandpuntsafstand.

Nogmaals: iedereen heeft zijn eigen voorkeuren, maar het is wel van belang dat u zich daarvan bewust wordt. Een interessant alternatief vormt een zoom met een groter bereik, bijvoorbeeld 24-120mm kleinbeeldequivalent of 28-200 of zelfs 300mm.

Accessoires

Iedereen maakt foto's bij of na zonsondergang. Toen ik op de Tour de Montparnasse stond, waren daar minstens veertig andere mensen aan het fotograferen, maar ik was de enige met een statief. Als je een fullframecamera hebt met een zeer lichtsterk objectief, dan kun je vaak ook zonder statief. Toch bereik je met een statief bij 100 ISO en $f/5,6$ of $f/8$ een hogere kwaliteit. Bovendien is een statief vrijwel onontbeerlijk bij *focus stacks* en HDR-opnamen (meer daarover in de volgende hoofdstukken). Hebt u eenmaal een statief bij u, dan zult u zien dat u 's nachts veel meer foto's gaat maken en dat levert vaak fraaie foto's op. De tegenwoordige carbonfiber statieven wegen nauwelijks meer dan een kilo en als u er een tas bij hebt, ondervindt u er nauwelijks hinder van. Als uw camera niet beschikt over spiegelvoorontspanning, mag u zeker uw afstandsbediening niet vergeten, anders krijgt u met statief nog steeds onscherpe opnamen. Een laatste redmiddel in zo'n geval is het gebruiken van de opnamemodus waarbij de spiegel al opgeklapt is, dus *live view*, of hoe uw camerafabrikant het ook noemt. In deze modus gebruikt uw camera echter veel meer stroom. Als u geen reflex gebruikt, dan hebt u in combinatie met een statief alleen uw zelfontspanner nodig; vergeet die niet mee te nemen.

*Ingang Notre Dame (14, 20 en 24mm
groothoek ff).*

Tegen het raam

Hebt u geen statief bij u, dan kunt u toch lange sluitertijden gebruiken door uw camera tegen het raam aan te drukken. Afhankelijk van de kwaliteit van het glas moet u verder diafragmeren en wanneer u erg sterk of zwaar bent, moet u uitkijken dat u de camera niet door het glas heen drukt. Maak voor alle zekerheid 'uw' stukje raam schoon met een zakdoek.

Neemt u vooral ook een extra batterij mee en liefst ook een extra lader, zodat u 's nachts in het hotel beide batterijen kunt opladen.

Foto gemaakt vanaf de Tour Montparnasse om 21.00 uur op 24 augustus met statief (1/4s, f/4, 35mm ff, ISO 100). Een dergelijk foto kan bij de meeste camera's en objectieven alleen bij f/5.6 of f/8 en dus 800 ISO gemaakt worden. De kwaliteit is dan toch al zichtbaar minder dan bij 100 ISO, zeker wanneer (zoals hier) de belichting op de felste lichten is afgestemd en de schaduwen nog opgebelderd moeten worden.

Nog belangrijker is dat u een of meer geheugenkaarten meeneemt met voldoende capaciteit. Niets is zo vervelend als in de hitte van het 'gevecht' te merken dat de camera niet meer verder wil omdat de kaart vol is. Ook heel vervelend: overdag terug moeten naar het hotel om foto's van de kaart te kopiëren. Zeker bij RAW (zie hoofdstuk 4, *Op de Arc de Triomphe*) is een kaart van 8 gigabyte (GB) al heel snel vol. Kies liever 16 of 32 GB of meer. Een fabrikant van een goedkope, merkloze kaart heeft geen merknaam te verliezen, maar u kunt wel uw foto's verliezen op een kaart van inferieure kwaliteit. Bij geheugenkaarten zou ik kiezen voor een van de grote merken. Sandisk is betrouwbaar, ook Lexar en Kingston maken kwaliteitsproducten.

Opmerking > Goedkoop is duurkoop. Dat geldt voor het kopen van geheugenkaarten via internet tegen zeer lage prijzen. Er zijn veel geheugenkaarten te koop die van buiten precies lijken op de kaarten van gerespecteerde merken, maar inwendig een geheel andere identiteit en vooral kwaliteit hebben. Het is het best om geheugenkaarten te kopen bij de grote leveranciers of bij uw lokale fothandel.

Persoonlijk heb ik liever één grote kaart dan twee kleine, want het risico van het verlies van één kaart is bij twee kaarten veel groter dan het risico van dataverlies door gebrekkig functioneren van één kaart. De statistieken geven me gelijk: de belangrijkste oorzaak van dataverlies is het verlies van een geheugenkaart. Bij SD-kaartjes is het risico van verlies verre van denkbeeldig. (Micro-SD is natuurlijk nog gevaarlijker.) Berg ze dus goed op!

Nu we het toch over verlies hebben: wanneer u uw foto's belangrijk vindt (en dat u dat vindt, merkt u op het moment dat u ze kwijtraakt), dan maakt u ter plekke al back-ups. U zou één set op uw laptop kunnen bewaren en een tweede op een mobiele vaste schijf die u steeds meeneemt (dus niet bij uw laptop in het hotel achterlaat). Hebt u alleen een tablet, dan moet u waarschijnlijk improviseren om back-ups te maken. Steeds versturen naar opslag op internet is een oplossing, maar u kunt ook een extreem grote kaart gebruiken. Op een geheugenkaart zijn uw foto's nog het veiligst – tenzij een dief uw camera met kaart en al ontvreemdt. Sommige camera's ondersteunen het gebruik van twee kaarten waarbij u automatisch een back-up maakt. Dat is een ideale oplossing wanneer u geen laptop meeneemt. Een andere oplossing is een externe vaste schijf met een aansluiting voor SD-kaarten en kopieermogelijkheid.

Laptop met fotobewerkingsprogramma

Het scherm van uw camera is vrij klein. Bovendien blijkt de kwaliteit van uw opnamen vaak pas na bewerking. Neem daarom een laptop met een fotobewerkingsprogramma mee. Dat vergemakkelijkt ook het maken van back-ups enorm.

Laat ik afsluiten met het allerbelangrijkste en dat is dat u ervoor zorgt dat u in de juiste stemming bent. Fotograferen kan een leuke bezigheid zijn. Mijns inziens is het daar naar uitkijken de allerbeste voorbereiding. Alleen met een vrij ontspannen instelling lukt het u om de beste foto's te maken. Een goede stemming werkt bovendien aanstekelijk en maakt het verblijf in Parijs nog aangenamer.

Laat ik daarom tot slot Cartier-Bresson citeren, hij zegt het allemaal mooier dan ik:

“Het maken van een foto houdt in dat je – tegelijkertijd en in een onderdeel van een seconde – zowel het feit zelf als de rigoureuze organisatie van visueel waargenomen vormen herkent, die er een betekenis aan geven. Het is het plaatsen van je hoofd, je oog en je hart op dezelfde as.”